

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՄԵՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ ԿԱՐՊԻՍ ՔԷՇԻՇՕԼՈՒԻ ԹՎԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄԵԼԳՈՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՃԱԿԱՏԱԳՐԻՆ ՄԱՍԻՆ

14 Մայիսի մեր թիով հրատարակած էինք Գերմանիոյ մեր աշխատակից Կարպիս Քէշիշօլլուի սրտցաւ մէկ նամակը: Կը սպասէինք անշուշտ որ այդ նամակը տեղի տար հակազդեցութիւններու: Ծիշդ կը նկատենք մեր սինակներուն մէջ տեղ տալ նաեւ ստացուած երկու գրութիւններու: Առաջինը Էտի Սամուէլ- Վերթամ ստորագրութեամբ քանի մը տողոց կարճ նամակ մըն է, զոր ստացանք էլեկտրոնիկ թղթածրարով: Նամակագիրը կը պնդէ թէ սխալ է Կարպիս Քէշիշօլլուի այն պնդումը, թէ Վեներտիկի Մուրատ Ռափայէլեանի շէնքը ծախսու հանուած է: Ինք Վեներտիկ կը բնակի եւ գիտէ թէ այսպիսի բան չկայ:

Երկրորդ նամակը, դարձեալ էլեկտրոնիկ թղթատարութեամբ ստացուած, կը պատկանի Արժանթինահայ (անպայման նախկին Հայաստանցի) Լաուրա Յովսէփեանի: Չենք բաժնէր այդտեղ յայտնուած գաղափարները, բայց կարծիքի ազատութեան սկզբունքով, նոյնութեամբ կը հրատարակենք նամակը: Այս մասին մենք ալ կ'արտայայտենք մեր մտածումները.-

ԼԱՌԻՐԱ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿԸ

Յարգելի Պր. Խմբագիր,

Կարդացեր եմ Պր. Քէշիշօլլուի Ետքաթ օրուան նամակը: Պիտի ուզէի իմ կարծիքս բերել: Հրաշալի պիտի ըլլար եթէ հրատարակէիք զայն:

Կը խօսուի Մելգոնեան վարժարանի փակման մասին, «Եւրոմիութեան շրջագծին մէջ գտնուող միակ հայկական կրթօճախը»: Երբեք մտածե՞ր էք թէ Կիպրոսի մէջ քանի՞ հայ ընտանիք մնացեր է: Քանի՞ դպրոցական տարիքի աշակերտ կայ: Ետ քիչ են անոնք: Դպրոց բանալու կամ պահելու համար անհետեթ թիւ մըն է: Իսկ եթէ Եւրոմիութենէն աշակերտներ պիտի յաճախեն, գիշերօթիկ պիտի մնան, շատ ատելի լաւ չէ՞ որ անոնք Հայաստան ճամբորդեն, գիշերօթիկ ապրին Հայրենիքի մէջ, ՏԱՆ մէջ: Ծանապարհածախսը գրեթէ նոյնն է, հեռաւորութիւնը գրեթէ նոյնն է: Ես, Արժանթինահայ ծնողք, եթէ իմ զաւակներս փափաքիմ ուղարկել Մելգոնեանի պէս դպրոց մը, շատ ատելի ապահով ու նպատակայարմար կը գտնեմ Հայաստան ուղարկել զաւակս, քան՝ սփիւռքի սակաւաթիւ հայերէ բաղկացած համայնք մը, անձանօթ-անապահով երկիր:

Կը խօսուի Արժանթինահայ գաղութի մասին, ուր Ուրբաթ օրերը երիտասարդները կը հաւաքուին քէպաս ուտելու համար: Կը սխալի Պր. Քէշիշօլլուն: Կը հաւաքուին

ՄԱՐՄԱՐԱ-Ի ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐԸ

ՄԱՐՄԱՐԱ կը յարգէ մեր նամակագրին տեսակէտը, շնորհակալութիւն կը յայտնէ ցուցաբերած ուշադրութեան համար, բայց չի բաժնէր անոր տեսակէտները քանի մը հիմնական պատճառներով: Նախ ո՛չ թէ անոր համար որ կասկածներ կամ յարգանքի պակաս ունինք Բարեգործականի նկատմամբ: Մենք անոնցմէ ենք որոնք միշտ օրհնութիւն մը նկատած են Բարեգործականի, Կիլիպէնկեանի նման հաստատութիւնները, որոնք Սփիւռքահայութեան մեծագոյն ուժերն են տնտեսապէս ու բարոյապէս: Վերջին տասնամեակներու ընթացքին մեր ժողովուրդն ու մեր մշակոյթը, օտար ասիերու վրայ, շատ բան պարտական մնաց այսպիսի հաստատութիւններու: «Մարմարա» բնաւ ալ չի մտածեր որ Բարեգործականը ծուռ նպատակներով է որ Մելգոնեանը փակել ու անոր կալուածը վաճառել կը ցանկայ: Մենք միայն կը հաւատանք որ սխալ է Սփիւռքահայութիւնը գրկել Մելգոնեանի նման ոգի, աւանդութիւն ու անցեալ ունեցող վարժարանէ մը: Մելգոնեանը ստեղծուած է Սփիւռքահայութեան համար, այլ ո՛չ թէ Հայաստանի համար: Եւ այսօր անոնք որոնք կը պնդեն թէ Կիպրոսի մէջ հայ չէ մնացած, թէ Սփիւռքահայերը առանց հայերէն գիտնալու ալ կրնան հայ մնալ, թէ տղաքը եթէ գիշերօթիկ պիտի ըլլան, ատելի լաւ է որ Հայաստանի մէջ գիշերօթիկ

քէպապ պատրաստելու, մատուցելու եւ վաճառելու, – քէպապը եւ բազմատեսակ, նրբաճաշակ եւ հիանալի հաշկական կերակուրներ հետը: Երեք օր շարունակ, մինչեւ ուշ գիշեր, մայրեր, մեծ մայրեր եւ հայրեր կ'աշխատին, որպէսզի Հայկական Ճաշերու հասոյթով աւարտական դասարանի աշակերտները, – Բարեգործականի աշակերտները–, կարողանան իրենց Ուսանողական ճամբորդութիւնը առ Հայաստան կատարել: Քէպապ ուտողները իրենք չեն, (երանի ըլլային) այլ տեղական հիւրերն են, դեսպանատան պաշտօնեաներ, արտասահմանցիներ, արաբներ, նոյնիսկ հրեաներ, որոնք այս ձեւով կը ծանօթանան նաեւ հայկական մշակոյթին, մատուցող աշակերտներուն տեղեկութիւններու շնորհիւ: Եւ այո, դժբախտաբար, Արժանթինահայերս հայերէնախօս չենք: Պատճառները շատ են. հայերէնի պահերը բաւարար չեն, սպաներէնի– նաեւ անգլերէնի– ազդեցութիւնը մեծ է, երկիրը սիրով ընդունեց հայերը: Ե՛ւ ձուլում կայ է՛ւ հայկական դպրոց կայ:

Այսինքն՝ պայման չէ հայկական դպրոցի առկայութիւնը հայերէնախօսութեան համար:

Ես Բարեգործականի անդամ չեմ, բայց զաւակներս կը յաճախեն Բարեգործականի Մարի Մանուկեան դպրոցը:

Եւ անվերապահօրէն կը հաւատամ ծախսուած դրամի նպատակին: Ո՛վ, եթէ ոչ Բարեգործականը օգնեց Հայրենիքին դժուար օրերուն (ներգաղթ, երկրաշարժ, անկախութիւն, պատերազմ): Ո՛ր կազմակերպութիւնը այնքան միլիոնաւոր տոլարներ տրամադրեց ճանապարհներ շինելու համար, մատենադարաններ, դպրոցներ, գիղեր, համալսարան, արուեստ, ուսում, սփոր, երիտասարդական խաղեր: Ո՛ր հիմնարկութիւնը այնքան դրամ տրամադրեց գիրքերու հրատարակութիւնը հովանաւորելու համար: Ես հանգիստ եմ: Կը հաւատամ այսօրուան եւ հին դեկավարներուն: Եւ Բարեգործականի նպատակները, ինչպէս Պր. Քէշիշօղլուն կ'ըսէ, ամբողջ հայութիւնն է, ո՛չ միայն Հայաստանը: Այո՛, ճիշդ է: Սակայն մենաշնորհը ունի այն հատուածը, որ աւելի պէտք ունի: «Չափը չանցրնենք» կ'ըսէ Պր.

ըլլան, չարաչար կը սխալին, որովհետեւ անոնք աչքէ կը վրիպեցնեն ամէնէն կարեւոր երկու կէտերը: Առաջին կարեւոր կէտն այն է թէ Հայաստանը չէ՛ որ պէտք ունի Մելգոնեանի մը, Սփիւթքն է որ պէտք ունի Մելգոնեանի մը, ինչ հասցէի վրայ ալ բացուած ըլլայ այդ Մելգոնեանը Սփիւթքահայ տարածութեան վրայ: Երկրորդ կէտն ալ այն է թէ անոնք որոնք կը պաշտպանեն Կիպրոսի մէջ Մելգոնեանի փակումը կամ որեւէ դպրոցի փակումը, միշտ ալ սխալ ախտաճանաչում կ'ընեն դպրոցները փակելու ստիպողութիւններու դիմաց: Բարեգործականի կամ անոր նման դեկավար կազմակերպութիւնները դպրոցները փակելէ շատ շատ առաջ պէտք է հարց տան թէ ինչո՞ւ այս դպրոցները փակել կը ստիպուին: Կիպրոսի մէջ հայ ընտանիքի թիր քիչ է, անո՞ր համար: Բայց Մելգոնեանը միայն Կիպրոսի համար բացուած չէր: Սփիւթքի մէջ միլիոններ համրող հայ ժողովուրդը ինչո՞ւ այլեւս Մելգոնեան մը չի կրնար լեցնել ու ապրեցնել: Կա՞ն արդեօք հայ դեկավար մարդիկ որոնք այս հարցումը ուղղեն դպրոցները փակել որոշելէ առաջ: Մեր պատասխանը սա է. Մելգոնեանները, Մուրատ Ռափայէլեանները, եւ միւս նշանաւոր հայկական վարժարանները իրերայաջորդ կերպով կը փակուին անոր համար որ ահաւասիկ Ամերիկայի կամ այլ վայրերու մէջ դեկավարներ սկսած են իրենք գիրենք խաբել՝ պնդելով թէ առանց հայախօսութեան եւս մարդ կրնայ հայ ըլլալ: Չի՛ կրնար ըլլալ: Կամ առանց հայախօսութեան, հայ մարդու մը զաւակը հայ չի կրնար ըլլալ: Առանց հայախօսութեան, հայ մարդը հայ նոր սերունդ չի կրնար յառաջացնել: Մեր նամակագիրն ալ կ'ընդունի որ Արժանթինի մէջ հայերէն չեն խօսիր, սպաներէնը կը տիրապետէ, հայկական դպրոցներու մէջ հայերէնի ժամը անբաւարար է: Եւ փոխանակ պահանջելու որ հայերէնի ժամերը աւելնան, մերինները կ'ըսեն. «Հոգ չէ, առանց հայերէն գիտնալու ալ հայ ենք»: Սխալ է: Հայախօսութիւնը բառ մըն է որուն իրական իմաստն է հայեցի դաստիարակութիւն: ԱՄՆ–ի կամ Արժանթինի կամ այլ երկիրներու մէջ հայ մարդիկ եթէ անգամ մը սկսին հաւատալ որ հայախօսութիւնն ու հայեցի դաստիարակութիւնը կարեւոր չեն, այդ պարագային անշուշտ որ անոնք այլեւս

Քեշիշօղլուն: Հայաստանը եւ Արցախը
չափը անցրնելու անհրաժեշտութիւնը ունին,
այսօր աւելի քան երբէք: Այսօր վճռական
օրեր կ'ապրինք: Կամ կը զարգանանք, կը
բարգաւաճինք, կը բազմանանք, կամ՝ կը
պարտուինք: «Հայրենիքի համար քիչ բան
կատարուած է եթէ ամէն ինչ չէ
կատարուած»:

Շնորհակալութիւն Ձեր ուշադրութեան
համար:

ԼԱՌԻՐԱ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

իրենց զաւակները հայկական վարժարան
չեն դրկեր: Եւ այն ատեն Մելգոնեանի ալ
պետք չի մնար: Քէպապ ծախելով ու
անգլերէն խօսելով հայկական վարժարան
ապրեցնել ջանալը կը նշանակէ գնդակը
ուրիշին դրկել եւ պատասխանատուութենէ
դուրս գալ՝ «հայրենասէր» մնալով
հանդերձ: Գիտենք որ բոլոր անոնց համար
որոնք հայախօս չեն, դժուար, շատ դժուար
է ընդունիլ թէ հայախօսութիւնը թիւ մէկ
պայման է: Բայց անոնք պետք է ընդունին
այս ճշմարտութիւնը: Մելգոնեան
վարժարանին հասցէն սխալ չէ, որպէսզի
զայն Հայաստան փոխադրենք: Կամ եթէ
անոր հասցէն սխալ է, զայն փոխադրենք
Սփիւքի մէջ աւելի ճիշդ հասցէ մը, բայց
ո՛չ թէ Հայաստան, որովհետեւ, փառք
Աստուծոյ, հազար անգամ փառք
Աստուծոյ, Հայաստանի մէջ բաւարար
թիւով դպրոց կայ եւ Հայաստանի մէջ
ամէն ընտանիք արդէն իր զաւակը
հայկական վարժարան կը դրկէ եւ
որովհետեւ Սփիւքն է որ Մելգոնեանին
պետք ունի: Եւ ըսենք նաեւ որ այսօր միայն
Սփիւքահայը չէ՛ որ պետք ունի
Մելգոնեանի նման վարժարաններու,
անոնց պետք ունին այն Հայաստանցիները,
որոնք Հայաստանէն կը հեռանան ու
Սփիւքի մէջ կայք կը հաստատեն
պարագաներու բերմամբ: Եւ եթէ
անպայման կ'ուզենք Մելգոնեան մըն ալ
բանալ Հայաստանի մէջ (որովհետեւ
Մելգոնեանը իսկապէս Սփիւքահայ
ըլլալու ոգի մը եւ կամք մը կը
խորհրդանշէ), այն ատեն ատիկա պետք չէ
ըլլայ Սփիւքի Մելգոնեանը փակելու գնով:

Մելգոնեան եղբայրները այս
վարժարանը հիմնած են
Սփիւքահայութեան համար, եւ այսօր այդ
վարժարանին հասցէն Սփիւքէն
Հայաստան փոխադրել՝ երկրորդ
անհաւատարմութիւն մըն է
Մելգոնեաններու կտակին նկատմամբ:
Բարեգործականը Սփիւքը պետք չէ գրկէ
այսպիսի դպրոցէ մը: Մեր կուրծքերը
հպարտութեամբ կը լեցուին երբ Երեւանի
մէջ ամէն նուագահանդէսի ընթացքին
բեմին վրայ կը կարդանք մեկենաս
Բարեգործականի անունը: Նոյնը՝ տակաւին
ամէն տեսակ մշակութային ձեռնարկներէ
ներս: Բայց Բարեգործականը ամէնէն
առաջ Սփիւքահայութեան մեկենասն է,
կամ այդպէս պետք է ըլլայ, եւ
Բարեգործականը առաջինը պետք է

հանդիսանալ Հայոց Գիրերու 1600ամեակի սա բախտորոշ օրերուն պաշտպանելու այն տեսակէտը թէ հայախօսութիւնն ու հայեցի դաստիարակութիւնը առաջին ու վերջին պայմաններն են առողջ ու դէպի ապագայ ընթացող Սփիւռքահայութիւն մը պահելու համար: Հակառակը աղէտ ու անձնասպանութիւն է: Անմիջապէս որ հայ մարդիկ սկսին պնդել թէ իրենք առանց հայախօս ըլլալու ալ կրնան հայ ըլլալ, անկէ վերջ Սփիւռքի մէջ հայկական վարժարանի պէտք չի մնար, Հայկական եկեղեցիի պէտք չի մնար, հայերէն մամուլի պէտք չի մնար, հայոց գիրերուն ու լեզուին պէտք չի մնար: Բոլորն ալ Հայաստան կը դրկենք, առատ տոլար ալ կը դրկենք, ու այս խնդիրը հոն կը վերջացնենք:

ՄԱՐՄԱՐԱ